

sjónarmið

Ikki annaðhvørt – ella, heldur bæði – og!

Harra Dan Petersen,
Fuglafirði.

I Sosialinum 28. januar seta tygum málnevndini triggjar spurningar, sum eg sum formaður fyri nevndini skal royna at svara so frægt, eg dugi. Tygum tykjast hava tey einföldu krøv til málið, at bert ein møguleiki er loyvdur í teimum førum, tygum spyrja um, Føroyskt mál hevur verið – og er enn – liðilgari enn so, at tað kann ganga undir so einstrongdar reglur, sum tygum hava hug til at seta tí upp. Enn átti okkara bendingarika mál ikki at verið komið so langt á ta gøtu, sum eitt nú skandinavisku málina hava fjakkað eftir seinastu fimmhundrað árini, at orðarøðin í setninginum er rimmarføst. Tað gevur liv og fjølbroytni at kunna hava ymist í at velja.

I. Rætt hava tygum, at hitt vanligara hevur verið í hvørsfalsbundnum tvíliðum at seta orðið í hvørsfalli frammanfyri, men hitt hevur komið fyrri, meir enn so, serliga tá ið um ognarformavn hevur verið at røða. Tygum tykjast við vilja tuga burtur tað, at enn er livandi talað mál at siga t.d. *sonur mín, kona hansara* o.t.l. Tað at t.d. navn í tilfukum færi stendur í hvønnfalli, t.d. *pápi Jógvan*, er í royndum sama orðaskipan, hvønnfall er komið í hvørsfals stað. I mínum uppvøkstri var ikki óvanligt at hoyra menn

siga eitt nú: »Er hetta knívur mín?» Eg minnst sunnbing, eg einaferð var til skips saman við, taka troyggju, ið lá og rakst á beinkinum, upp í hondina og siga: »Er hetta troyggja Einar(s)?» – eg eri ikki fullvisur í at hava hoyrt s-ið i endanum, men tað hevur minni upp á seg. Í staðanøvnum yður í so-vorðnum, t.d. *Urð Mans, Steinur Tummasar, Steinur Jákupbjøkara*. At menn hava nýtt sær henda møguleika til at gera málið fjølbroyttari, er ikki uttan sjálvandi. Sum dømi kann verða nevnt, at í 1922 gav hin málkoni og vandin Chr. Matras út tyðing sína av »Ferð Gullivers til Pinkulingalands«. So tað eru væl meir enn 13 ár, síðan føroyingar »kúvundu«! Nei, mundi hin sterka útlenska hevdin ikki eiga sín lut í hinum at kalla einhavda háttinum í navngávu, ið *altíð* vildi taka orðið í hvørsfallið framum! Tygum fýlast á, at onkur hevur sagt ella skrivað *mál okkara*. Í Føringatíðindum 1897, nr. 16 er greinarstubbir nevndur *Skúlar okkara*, undirskrivandi A. (Andras?). Eingin sæst tá at hava tikið sær tykni av tí, tí mótmæli tykjast eingi at vera at siggja.

2. Síðan er tað hetta, sum stundum hoyrist og sæst, at bundna kenniorðið verður slept framman fyri veikt bent lýsingarorð og bundið navnorð sum t.d.

gamli maðurin í staðin fyri *tann ella hin gamli maðurin*. Tygum spyrja, hvussu henda broyting er hend, um hon er natúrlig ella »dirigerað» av einstokum persónum, og um so er, hvi og við hvørjum rætti. Hevði eg vitað, svaraði eg fegin. Men einki er hetta nýkomið, um tað hevur ikki verið ein valkostur, ið hevur verið

til frá fyrndini. Longu á fyrsta teigi á fyrsta síðu í fyrsta blaði av Føringatíðindum januar 1890 stendur at lesa um *føroyska málið*, men á øðrum teigi: *í tí føroyska málinum*, so tá sum nú bar til at skifta ímillum. Við at blaða leysliga gjøgnum hetta fyrsta føroyska blaðið sæst tó javnan dømi um hetta fyrirbrigdi, at nevna nøkur fá hissini

vald: *I íslenska blaðnum Ísafold* (1890, nr. 7, bls. 1a), *danska fólkið* (1898, 19, 1a), *føroyska framsýningin í Bergen* (1898, 18, 1a). Jákup Dahl kann skriva um *yista lúðin á fingri* (Luk. 16,4), Mikkjal á Ryggi kann yrkja um *unga bóndan* (Yrkningar bls. 76), Jakob Jakobsen smádist ikki við at skriva t.d. *reinasta og finasta fitin* (Færøske folkesagn og æventyr, bls. 441) – eftir munnligari frásøgu. Heðin Brú ivaðist ikki í at nevna felag *Norrøna felagið* einaferð í fimmtíðrunum. Lesarin dømi tá sjálvur um, hvussu nýkomið hetta er!

3. At tann vakri hólmurin úti fyri Tjaldavík í Suðuroy hevur titið *Tjaldavíkhólmur* í túsund ár, sum tygum so avgjörður skriva, loyvi eg mær at ivast í. Men at hann eitur so nú, man eingin meinskast við, ikki málnevndin ið hvussu er, og heldur ikki Føroya-málsdeildin á Fróðskaparsetri Føroya, ið hevur ráðgivið um staðanøvni á nýggjastu føroyakortunum. Men at tað hevur titið »Sandvíkshjalli« eins leingi, er óbeint, tí soleiðis eitur einki. Har ið brennistøðin hjá høvuðsstaðnum stendur, eitur á *Hjalla*, oman fyri *Sandvíkar*. Av tí at hjallarnir kunnu vera so mangir, varð hildið, at gamla navnið var ikki nóg eyðkenningligt í viðari nýtslu, so gjørt varð ný-nevnið *Sandvíkahjalli* eftir Sandvíkum niðanfyri. Tí er fyrri liður í navninum í hvørsfalli í fleirtali. Fleiri hava ikki givið hesum gætur og skriva »Sandvíkahjalli«, men tað kemur undir hugtakið málvillur, sum málnevndin m.a. skal skal royna at vísa á eftir fómuni. Vit vita eisini, at tað er sannroynd, at fólk leingi hevur sagt t.d. *Kvíviks-Tummas, Hósvíks-Jógvan*, og málnevndin

hevur aldri gjørt nakra roynd til at avrøkja henda málsliga veruleika. At so summun hevur tokt hetta »ómálsligt«, og tey tí hava skrivað t.d. *Kvívikar-Tummas*, má vera fyrri egna rokning. Men at hetta hvørsfals-x-er málsøguliga rættiliga ungt, man liúð vera at ivast í, tó at av onkrum lögnum grundum er komið at standa »Husavíks gods« í fombærvi skrivaðum í Havn í 1403! Men longu tá var norrt skriftmál í Noregi, sum okkara mundi vera ein angri av, so gjøgnumstung-ið av donskum, at tað verður ikki roknað upp í klassiskt norrt mál longur. Eg havi hug at gita, at tvinnanda røtur liggja at hesum óregluliga hvørsfalsliði hjá bygdamøvnunum við -vík sum fyrri liði í orði. Annað haldi eg vera árin frá bygdamøvnunum, har sum -vágur er seinni liður. Hvørsfalsliðið sum *Sørvágs*-[sørvís]- fremst í orði kann hugast at hava smittað av sær, so at vit fáa eitt nú *Kvíviks*-[kvívis]- í somu støðu. Eisini kann s-kenda ljóðið í bygdamansnavninum *kvívikur* [kvívisjmur] hava gjørt sitt til hetta óregluliga s-hvørsfalli í kvenkynsorði. Hóast alt hetta er tað bæði natúrligt og sjálvsagt, at tað nú eitur t.d. *Kvívikur bygdarráð*, eins og vit siga at fara til *Kvívikar*.

Úrfáningurin av hesum skuldi kunnað verið, at málharpan verður tess ljómfragari, fleiri streingir eru at triva í, heldur enn um strongurin var bent einans ein.

Føroyska málnevndin
/Jóhan Hendrik W. Poulsen,
formaður

Kunngjørt verður fyri ætt og vinum, at góði beiggi, svagur, pápabeiggi og abbabeiggi okkara

JÁKUP KARBECH HENRIKSEN
úr Snikkarastovu

andaðist í Keypmannahavn sunnudagin 29. jan., 1995, 65 ára gamal.
Jardarferðin verður úr Havnar kirkju mikudagin 8. februar, kl. 13.

Familjunnar vegna
Jona, Kirstin, Andreas og Arnold

Tey, ið vilja minnast Jákup við blómum ella kransi, kunnu istaðin lata Talvfelag »Føroya« í Keypmannahavn eina gávu. Konto í Føroya Spari

Arbeiðskona

Vegna ov fáar innkomnar umsóknir verður starvið sum arbeiðskona hjá familju í Havn lýst leyst av nýggjum at seta skjótast gjørligt.

Arbeiðið fevnir um barnaansing, reingerð og annað húsligt arbeiði. Arbeiðstíðin er serliga í seinnaþartr- og kvöldtímunum, og verður lögð í samráð við familjuna.

Skrivligar umsóknir skulu sendast til Almennastovuna, postrúm 196, 110 Tórshavn.

Nærri fæst at vita um starvið við at ringja til Eyðvor Mortensen, sosialráðgeva, á tlf. nr. 15480.

Almennastovan

Hús á Strondum

bíligi til leigu

Tlf. 4 74 77

BYGDARHÚSIÐ
í Hósvík

Sera hugnaligt og nossligt hús, við øllum hentleikum, bíligi til leigu til fundarvirksemi, veitslur, brúðleyp, føðingardagar o.a.

Steintoy er í húsinum og vit kunnu borðreiða fyri 300 fólki í salinum.

Eisini leiga vit steintoy út.

BYGDARFELAGIÐ VARDIN
Tlf. 22336

Lýsið í sosialinum

Haldið sosialin